

Tillögur starfshóps um endurskoðun átaksverkefna á vegum velferðarsviðs Reykjavíkurborgar

I. Markmið og tilgangur.

Með erindisbréfi 26. júní 2020 skipaði sviðsstjóri velferðarsviðs starfshóp til að endurskoða átaksverkefni á vegum velferðarsviðs Reykjavíkurborgar. Í erindisbréfi segir nánar um markmið og tilgang verkefnisins:

„Átaksverkefni á vegum velferðarsviðs hafa verið starfrækt nær samfellt frá 2001, með ýmsum breytingum og þróun í takt við breytingar í þjóðfélaginu. Um er að ræða verkefni Grettistak, Karla- og Kvennasmiðju. Markhópur verkefnanna eru notendur með langvarandi félagslega erfiðleika, sem hafa verið utan vinnumarkaðar í lengri tíma og eru með brotna eða litla skólagöngu. Nokkur áherslumunur er þó á eðli og framkvæmd verkefnanna. Auk ofangreindra verkefna eru rekin önnur verkefni á vegum sviðsins, sem veita sama markhóp þjónustu og hafa starfað í skemmri tíma s.s. Tinna, Bataskólinn, IPS og sértæk virkniverkefni innan þjónustumiðstöðva.

Markmið með endurskoðun á átaksverkefnum er að meta á heildstæðan hátt árangur af verkefnunum og fá yfirsýn yfir bæði markhópa og umgjörðina í kringum ólík verkefni með það í huga að ná fram samstarfi og samnýtingu í rekstri. Hlutverk starfshópsins er að leggja fram tillögur að samþættingu/samnýtingu átaksverkefna velferðarsviðs auk Tinnu, IPS og Bataskólans. Byggja þarf á styrkleikum hvers úrræðis með það að markmiði að þau nýtist fjölbreyttum hópi notenda. Einnig er mikilvægt að skoða tengsl við önnur verkefni utan velferðarsviðs með tilliti til samstarfs.

Átaksverkefni gegna veigamiklu hlutverki í þeim þjóðfélagsbreytingum sem við stöndum frammi fyrir núna, með auknu atvinnuleysi og því mikilvægt að hægt sé að aðlaga þjónustuna að fjölbreyttum hópi með tiltölulega stuttum fyrirvara“.

Verkefni hópsins voru eftirfarandi:

- Vinna að þarfagreiningu og skilgreina markhópa.
- Setja fram mögulegar sviðsmyndir að samþættingu verkefnanna m.t.t. markhóps, virkni- og endurhæfingaleiða, tímalengdar og starfsmannafjölda. Huga skal að því að möguleikar á breyttu fyrirkomulagi skili sér í auknum gæðum, árangri, sveigjanleika, og nýtingu úrræðanna.
- Vinna kostnaðaráætlanir á grundvelli mismunandi sviðsmynda.
- Kynna sér fyrirbyggjandi gögn um verkefni, m.a. ársskýrslur, rannsóknir, úttektir og notendakannanir.

- Afla upplýsinga um sambærileg innlend og erlend verkefni.

Starfshópurinn skipaðu:

Heiða Björg Hilmisdóttir, formaður velferðarráðs, formaður hópsins

Elín Oddný Sigurðardóttir, fulltrúi velferðarráðs

Sanna Magdalena Mörtudóttir, fulltrúi velferðarráðs

Guðrún Jóhanna Hallgrímsdóttir, verkefnastjóri á Þjónustumiðstöð Árbæjar og Grafarholts

Bjarni Kristinn Gunnarsson, sálfræðingur á Þjónustumiðstöð Vesturbæjar, Miðborgar og Hlíða

Þóra Kemp, deildarstjóri, skrifstofu velferðarsviðs

Verkefnisstjóri hópsins var Arnar Snæberg Jónsson, verkefnastjóri á skrifstofu velferðarsviðs, en Randver Kári Randversson, sérfræðingur á skrifstofu sviðsstjóra tók við hluta af starfsskyldum hans í byrjun september.

Starfshópurinn var upphaflega skipaður til 30. september 2020 en skipunartími var síðar framlengdur til 30. nóvember 2020. Alls hittist hópurinn 11 sinnum á tímabilinu og fékk á fund til sín eftirtalda aðila:

Auður Björgvinsdóttir frá mannauðs- og starfsumhverfissviði Reykjavíkurborgar

Hrafnhildur Tómasdóttir frá Vinnumálastofnun

Guðlaug Pétursdóttir frá Vinnumálastofnun

Elín Sigríður Gunnsteinsdóttir frá teymi árangurs- og gæðamats

Ólafía Dögg Ásgeirsdóttir frá teymi árangurs- og gæðamats

Auður Axelsdóttir frá Hugarafli

Dagur Jóhannsson frá Bataskólanum

Í störfum sínum hafði starfshópurinn jafnframt til hliðsjónar samantekt og tillögur starfshóps sem var skipaður í september 2016 til að endurskoða átaksverkefni á velferðarsviði.

II. Átaksverkefni á velferðarsviði

Grettistak. Er fyrir einstaklinga 18 ára og eldri sem hafa glímt við fíknivanda og lokið meðferð og hafa vilja og löngun til að lifa án vímuefna. Markmið Grettistaks er að styðja þátttakendur með langvarandi félagslegan vanda vegna vímuefnaneyslu til sjálfshjálpar og til aukinnar færni á vinnumarkaði og/eða til náms. Um er að ræða 18 mánaða endurhæfingarferli.

Karlasmiðja. Er fyrir karla á aldrinum 25 – 55 ára sem vilja bæta lífsgæði sín með þátttöku í námi, hópstarfi, einstaklingsvinnu og starfskynningum. Markmiðið með Karlasmiðju er að veita einstaklingum sem hafa litla eða brotna skólagöngu og hafa ekki verið á vinnumarkaði um nokkurt skeið tækifæri til að bæta menntun sína og öðlast getu og færni til að komast út á vinnumarkað að nýju og/eða í nám. Um er að ræða 18 mánaða endurhæfingarferli.

Kvennasmiðja. Er fyrir mæður á aldrinum 25-45 ára sem eru með börn á framfæri. Markmið úrræðisins er að bæta lífsgæði og félagslega stöðu þátttakenda með því að veita þeim sem ekki hafa verið á vinnumarkaði um nokkurt skeið, hafa verið félagslega einangraðar með litla eða brotna skólagöngu tækifæri til að bæta menntun sína og öðlast getu og færni til að fara út á vinnumarkað og/eða í nám. Um er að ræða 18 mánaða endurhæfingarferli.

IPS (Individual Placement and Support). Um er að ræða starfsendurhæfingarúrræði með stoðir í gagnreyndar aðferðir. Hugmyndafræði IPS byggir á því að atvinnuráðgjafi vinnur að því að aðstoða einstaklinga sem vilja vinna að finna atvinnu við hæfi og veita viðkomandi og vinnuveitanda stuðning í kjölfarið. Markmiðið er að fleiri notendur fjárhagsaðstoðar komist í vinnu, að meiri samfella skapist í þjónustunni og að vinnuheldni aukist. Um er að ræða tilraunaverkefni til 1. nóvember 2021.

Bataskólinn. Samstarfsverkefni milli Reykjavíkurborgar, Geðhjálp og fleiri aðila. Fyrir einstaklinga sem eru eldri en 18 ára sem glímt hafa við geðrænar áskoranir og aðstandendur. Kennnd eru fjölbreytileg námskeið sem eru samin af og flutt af fólki með mismunandi bakgrunn sem á það sameiginlegt að hafa brennandi áhuga á námsefninu.

TINNA. Úrræði fyrir einstæða foreldra á aldrinum 18-30 ára. Um er að ræða markvissa vinnu með fjölskyldum, bæði foreldrum og börnum. Meginmarkmið með TINNU er að styðja foreldra til sjálfshjálp og bjóða upp á heildstæða þjónustu sem stuðlar að bættum lífsgæðum fjölskyldnanna.

III. Vinna og tillögur starfshópsins

Að baki tillögunum er litið til notendakönnunar sem starfshópurinn lét framkvæma af deild árangurs og gæðamats ásamt því að starfshópurinn fékk á fundi til sín m.a. fulltrúa frá Hugarafli og Bataskólanum.

Í töflu 1 má sjá fjölda einstaklinga eftir aldri og ríkisfangi sem fengu fjárhagsaðstoð til framfærslu í október 2020 og hafa fengið fjárhagsaðstoð samfleytt í 6 mánuði eða lengur.

Tafla 1: Skipting eftir aldri og ríkisfangi

Aldur	Ríkisfang		
	Erlent	Íslenskt	Samtals
18-19 ára	0	8	8
20-24 ára	21	48	69
25-29 ára	38	93	131
30-39 ára	80	136	216
40-49 ára	50	91	141
50-55 ára	15	23	38
Samtals	204	399	603

Af þeim 204 einstaklingum sem eru með erlent ríkisfang er um að ræða 130 karla og 74 konur. Þeir sem eru með íslenskt ríkisfang eru 399, þar af eru 273 karlar og 126 konur.

Tafla 2 sýnir skiptingu einstaklinga eftir fjölskyldugerð og ríkisfangi sem fengu fjárhagsaðstoð til framfærslu í október 2020 og hafa fengið fjárhagsaðstoð samfleytt í 6 mánuði eða lengur.

Tafla 2: Skipting eftir fjölskyldugerð og ríkisfangi

Fjölskyldugerð	Ríkisfang		
	Erlent	Íslenskt	Samtals
Einhleypur karl	100	266	366
Einhleyp kona	25	76	101
Einstæður faðir	3	3	6
Einstæð móðir	38	47	85
Hjón/sambýlisfólk barnlaus	6	4	10
Hjón/sambýlisfólk með börn	32	3	35
Samtals	204	399	603

Í töflu 3 má sjá skiptingu þessa hóps eftir atvinnustöðu.

Tafla 3: Skipting eftir atvinnustöðu og ríkisfangi

Atvinnustaða	Ríkisfang		
	Erlent	Íslenskt	Samtals
Atvinnulaus án bótaréttar	166	118	284
Óvinnufær	38	281	319
Samtals	204	399	603

Ofangreindar töflur gefa vísbendingar um hvaða hópa þarf að leggja áherslu á þegar kemur að endurskipulagningu og áframhaldandi þróun átaksúræða velferðarsviðs. Það þarf að auka þátttöku og virkni einstaklinga sem fá fjárhagsaðstoð til framfærslu óháð kyni og aldri, fyrir fólk á öllum aldri og huga þarf sérstaklega að þeim sem eru með erlent ríkisfang.

Tafla 4 sýnir fjölda þeirra sem fengu fjárhagsaðstoð í 6 mánuði eða meira árið 2019/og eða tóku þátt í átaksverkefnum Karla- Kvennasmiðju, Grettistaki og TINNU. Með framlögðum tillögum er þess vænst að tryggja megi aukið aðgengi þeirra sem hafa fengið fjárhagsaðstoð til framfærslu til lengri tíma en 3ja mánaða að öflugum og fjölbreyttum endurhæfingarúræðum velferðarsviðs.

Tafla 4: Fjárhagsaðstoð í 6 mánuði eða meira árið 2019 og/eða þátttaka í átaksverkefnum Karla- Kvennasmiðju, Grettistaki og TINNU

	Þátttaka í átaksverkefnum			Hlutfall sem tekur þátt í átaksverkefnum
	Já	Nei	Samtals	
Einhleypur karl	92	504	596	15%
Einhleyp kona	42	212	254	17%
Einstæður faðir	7	12	19	37%
Einstæð móðir	87	126	213	41%
Hjón/sambýlisfólk barnlaus	1	15	16	6%
Hjón/sambýlisfólk með börn	5	36	41	12%
Samtals	234	905	1.139	21%

Tafla 5: Fjöldi þátttakenda í átaksverkefnum Karla- Kvennasmiðju, Grettistaki, IPS og TINNU miðað við 1. desember 2020

Átaksverkefni	Fjöldi þátttakenda
Grettistak	94
Karlasmiðja	7
Kvennasmiðja	7
IPS	19
TINNA	51

Tillaga 1:

Lagt er til að sett verði á laggirnar miðstöð „hjarta“ fyrir öll átaksverkefni auk Bataskólans, IPS og TINNU – „Virknihús“ – sem felur í sér samþætta einingu allra úrræða þar sem hægt verður að nýta styrkleika hvers úrræðis fyrir sig saman eða hvert fyrir sig allt eftir þörfum þátttakenda.

Að ein verkefnastjórn verði skipuð fyrir öll úrræðin sem sé með það hlutverk að hafa yfirsýn yfir starfseminu, sjái um inntöku og áframhaldandi þróun og skipulagningu úrræðanna.

Almenn skoðun fulltrúa í starfshópnum er að niðurstöðurnar endurspegli ákveðna nálgun sem þarf að vera heildstæð, nokkurs konar úrræðabanki – „Virknihús“ – ein eining þar sem skref eru tekin milli átaksverkefna á markvissan hátt. Fulltrúar í hópnum eru sammála um að það ætti að henta best að hafa öll úrræðin undir sama hatti. Það minnkar flækjustig og einfaldar utanumhald. Í könnun meðal starfsmanna úrræðanna kom m.a. fram að hægt væri að bæta umgjörð og skipulag með því að átaksverkefnin væru staðsett á sama stað með fast starfsfólk sem sinni þeim. Með miðlægri stjórnun átaksverkefna væri hægt að samnýta t.d. námskeið betur og gæta betur að samræmi í þjónustu við þátttakendur. Ef átaksverkefni færu undir sama hatt væri hægt að bjóða upp á fjölbreyttari úrræði fyrir einstaklinga þar sem það hentar ekki öllum að vera í hóp og að hópurinn fylgi sömu úrræðunum. Með því að setja öll átaksverkefnin undir sama hatt væri hægt að bæta enn frekar eftirfylgni.

Tillaga 2:

Lagt er til að sameina átaksverkefnin með einstaklingsmiðaðri nálgun þannig að þátttakendur geti nýtt sér úrræði þvert á átaksverkefnin með sveigjanlegri inntöku í námskeiðin. Námskeið verði samnýtt milli átaksverkefna og þátttakendur geti annars vegar valið um námskeið þvert á verkefnin og hins vegar haldið sig alfarið innan eins átaksverkefnis.

Að sveigjanleiki verði í tímalengd átaksverkefnanna og við inntöku í úrræðin. Staða hvers þátttakanda verði endurmetin á sex mánaða fresti m.t.t. árangurs. Undirbúningur fyrir þátttöku í verkefnum verði einstaklingsbundinn eftir þörfum/verkefnum með mismunandi áherslum s.s. Batanámskeið SÁÁ fyrir þá sem nota vímuefni.

Fjölbreytt fræðsla verði í boði, sameiginleg og brotin upp eftir þörfum einstaklinga/hópa. Í því tilliti verði bætt við stöðugildum sálfræðings og iðjuþjálfna í úrræðin til þess að sinna sérstaklega andlegum þáttum, færni og getu þátttakanda í átaksverkefnunum. Þátttaka í úrræðunum verði endurmetin á 6 mánaða fresti með möguleika á endurnýjun.

Þessar tillögur endurspeglu þau sjónarmið sem komið hafa fram hjá notendum úrræðanna en meðal þess sem notendur telja að myndi henta þeim betur væri að hafa meira val um hvaða námskeið væri hægt að taka, að geta tekið námskeið í öðrum átaksverkefnum og að hafa meira námskeiðaframboð. Í könnun meðal starfsmanna kom fram að ef starfsmenn úrræðanna héldu alveg utan um hvern þátttakanda væri að bæta umgjörð og skipulag.

Tillaga 3:

Lagt er til að einnig verði leitað til þriðja geirans og samið um að halda námskeið og/eða að þátttakendum verði veittur aðgangur að slíkum úrræðum. Þannig verði samið við Hugarafn um þjónustu við fólk geðrænar áskoranir og samstarf verði aukið við m.a. Hússtjórnarskólann, Námsflokka Reykjavíkur og Mími símenntun. Að auki verði samið við VIRK um aðgang að námskeiðum sem þar eru í boði sem og mögulegt samstarf við Hitt húsið og Fjölsmiðjuna. Einnig verði leitað leiða til að tengja starfsemi átaksverkefnanna við þjónustu Borgarbókasafna Reykjavíkurborgar. Í því samhengi má hugsa sér að auka þjónustu við fólk sem ekki talar íslensku.

Með þessu móti verður hægt að koma til móts við kröfur um fjölbreyttari námskeið og með því að leita til þriðja geirans verður hægt að tryggja framboð á námskeiðum sem nú eru ekki í boði innan átaksverkefnanna.

Velferðarsvið Reykjavíkurborgar hefur farsæla og góða reynslu af starfsemi átaksverkefnanna. Í breytilegu samfélagi þar sem þarfir einstaklinga eru í sífelldri þróun er talið nauðsynlegt að

ráðast í endurskipulagningu á úrræðum velferðarsviðs. Mikilvægt er að sofna ekki á verðinum, horfa til framtíðar og takast á við þær áskoranir sem þar felast. Með þessum tillögum er verið að leggja til að átaksverkefnið verði sveigjanlegri og auðveldara verði að vinna þau á einstaklingsmiðaðri hátt þannig að þau höfði til fjölbreyttari hóps. Með því að auka breidd í þjónustuframboði til notenda samhliða því að sníða úrræði út frá einstaklingsmiðuðum þörfum aukast líkurnar á því að ná árangri sem byggir á styrkleika hvers úrræðis. Til þess að ofangreindar tillögur verði að veruleika þarf að leggja áherslu á að innleiðingafærlið og að árangursmeta afrakstur breytinganna.

14. desember 2020

Heiða Björg Hilmisdóttir
formaður

Fylgiskjöl:

Niðurstöður könnunar teymis árangurs og gæðamats um upplifun þátttakenda.

Niðurstöður könnunar teymis árangurs og gæðamats meðal starfsmanna átaksverkefna velferðarsviðs.

Samantekt starfshóps um endurskoðun átaksverkefna 2016.